

БАНКРУТСТВО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ПИТАННЯ

ПАНЧЕНКО В. В.

кандидат юридичних наук,

асистент кафедри земельного та аграрного права

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

м. Харків, Україна

В сучасних умовах нездатність сільськогосподарських підприємств протистояти монополізованим структурам у сфері сільськогосподарського виробництва, фінансування, торгівлі та переробки сільськогосподарської продукції, значні втрати сільськогосподарських виробників, пов'язані з диспаритетом цін на промислову та сільськогосподарську продукцію, рівень доходів сільськогосподарських підприємств не дозволяє їм вести виробництво на розширеній основі, підтримувати і поновлювати матеріальну базу, своєчасно розраховуватись з постачальниками, підрядниками, банками, найманими працівниками та іншими державними установами та організаціями щодо сплати обов'язкових платежів.

Розв'язання проблем неплатоспроможності, розроблення, попередження заходів уникнення банкрутства та кризових ситуацій в сільськогосподарських підприємствах будь-якої форми власності є актуальними та необхідними, що й зумовило до аналізу неплатоспроможності та банкрутства сільськогосподарських підприємств.

Припинення діяльності вказаних сільськогосподарських підприємств шляхом банкрутства встановлено Кодексом України з процедур

банкрутства від 18 жовтня 2018 року № 2597-VIII. Враховуючи специфіку сільськогосподарської діяльності, розділом VII вказаного Кодексу щодо особливостей провадження у справах про банкрутство окремих категорій боржників передбачено особливості банкрутства фермерського господарства.

Так, підставою для визнання фермерського господарства банкрутом є його неспроможність задовольнити протягом шести місяців після закінчення відповідного періоду сільськогосподарських робіт вимоги кредиторів за грошовими зобов'язаннями та/або виконати зобов'язання щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне та інше соціальне страхування, повернення невикористаних коштів Фонду соціального страхування України. Але, при цьому подається заява за наявності письмової згоди всіх членів фермерського господарства про відкриття провадження у справі про банкрутство до господарського суду головою фермерського господарства. До заяви голови фермерського господарства про відкриття провадження у справі про банкрутство додаються документи, що містять відомості про: склад і вартість майна фермерського господарства; склад і вартість майна, що належить членам фермерського господарства на праві власності; розмір доходів, які можуть бути одержані фермерським господарством після закінчення відповідного періоду сільськогосподарських робіт. Треба зауважити, що надання письмових відомостей про належність боржника до сільськогосподарських підприємств з документальним підтвердженням чи спростуванням цього факту не зазначено.

Зважаючи на сезонність і розрив між виробництвом та отриманням результату, зокрема за рахунок доходів, які можуть бути одержані після закінчення відповідного періоду сільськогосподарських робіт, зазначеним Кодексом передбачається можливість подання плану відновлення платоспроможності фермерського господарства у двомісячний строк з дня прийняття господарським судом заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство фермерського господарства. Отже, якщо здійснення заходів, передбачених планом відновлення платоспроможності фермерського господарства, дасть змогу погасити вимоги за грошовими зобов'язаннями господарським судом вводиться процедура розпорядження майном фермерського господарства, яка вводиться на строк закінчення відповідного періоду сільськогосподарських робіт з урахуванням часу, необхідного для реалізації вирощеної (виробленої та переробленої) сільськогосподарської продукції.

При цьому у разі невиконання заходів, передбачених планом відновлення платоспроможності фермерського господарства або наявності інших обставин, які свідчать про неможливість відновлення платоспроможності фермерського господарства, процедура розпорядження майном фермерського господарства може бути достроково припинена господарським судом за заявою розпорядника майна чи будь-кого з кредиторів, визнаючи фермерське господарство банкрутом.

При визнанні фермерського господарства банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури до складу ліквідаційної маси фермерського господарства включаються нерухоме майно, яке перебуває у спільній

власності членів фермерського господарства, у тому числі насадження, господарські та інші будівлі, меліоративні та інші споруди, продуктивна і робоча худоба, птиця, сільськогосподарська та інша техніка і обладнання, транспортні засоби, інвентар, та інше майно, набуте для фермерського господарства на загальні кошти його членів, а також право оренди земельної ділянки та інші майнові права, які належать фермерському господарству і мають грошову оцінку. Вищезазначене майно може бути продане лише на аукціоні з обов'язковою умовою збереження його цільового призначення як сільськогосподарського об'єкта. Земельні ділянки ж, надані фермерському господарству в тимчасове користування, у тому числі на умовах оренди, при банкрутстві фермерського господарства використовуються відповідно до Земельного кодексу України. А от майно, що належить голові та членам фермерського господарства на праві приватної власності, а також інше майно, щодо якого доведено, що воно набуто на доходи, які не є у спільній власності членів фермерського господарства, не включається до складу ліквідаційної маси.

З урахуванням сезонного характеру та специфіки діяльності сільськогосподарського суб'єкта господарювання, наприклад, збирання врожаю, проведення інших сільськогосподарських робіт, урахуванням часу, необхідного для реалізації вирощеної продукції, збільшується термін їх зовнішнього управління майном, під яким розуміється передання функцій управління підприємством-боржником (банкрутом) визначеній особі. Тобто, під час ліквідаційної процедури арбітражний керуючий (ліквідатор) бере на себе функції керівника сільськогосподарського підприємства – банкрута щодо управління майном цього підприємства на виконання вимог, вказаних судом, на користь кредиторів шляхом реалізації майна боржника. Отже, законодавець змушений враховувати вищезазначені підстави при визначенні строку санації сільськогосподарського підприємства, але зазначений строк не може перевищувати п'ятнадцяти місяців. Крім того, якщо в період зовнішнього управління майном були випадки стихійних лих, епізоотій та інші несприятливі умови, то строк санації сільськогосподарського підприємства – боржника повинен бути збільшений господарським судом.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що розглядаючи справи про банкрутство сільськогосподарських підприємств, суди повинні враховувати, що такі суб'єкти господарювання мають відмінні риси, обумовлені особливим характером їх діяльності, яка пов'язана з використанням земельних ділянок сільськогосподарського призначення як основного засобу виробництва, капіталоємністю вкладень у сільськогосподарське виробництво, сезонністю та іншими ризиками, що пов'язані з процесом виробничо-господарської діяльності цих підприємств.

УДК 34(063)
С91

С91 **Сучасні погляди на актуальні питання правових наук :**
Матеріали міжнародної науково-практичної конференції,
м. Запоріжжя, 22–23 листопада 2019 року. – Запоріжжя :
Запорізька міська громадська організація «Істина», 2019. –
Ч. 2. – 144 с.

У матеріалах представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на міжнародну науково-практичну конференцію «Сучасні погляди на актуальні питання правових наук», яка була організована Запорізькою міською громадською організацією «Істина» 22–23 листопада 2019 року в м. Запоріжжі.

УДК 34(063)